

Klima- og Miljødepartementet og Næringsdepartementet
0033 Oslo

Innspill til regjeringens stormøte om sirkulærøkonomi

Bergen Næringsråd er glad for at regjeringen har invitert til stormøte om sirkulærøkonomi. Dette arbeidet er avgjørende for å få bukt med ressursløsning, som tiltak mot materialmangel og kutt av CO2-utslipp.

Vi opplever stor interesse i næringslivet rundt sirkulærøkonomi, med mange bedrifter som søker kunnskap og er involvert i sirkulære prosjekter. Den største utfordringen for næringslivet er regulatoriske hindringer i lovverket, økonomiske incentiver som belønner linjere verdikjeder og svekker konkurranseevnen til sirkulære kretsløp. Det trengs endringer og forenklinger i regelverk, standardisering av merkeordninger, økonomiske incentiver, og hjelp til å få opp nye verdikjeder.

Bygg og anlegg

Bygg og anlegg er en av bransjene som har størst potensiale innen sirkulærøkonomi. Nylige endringer i TEK17, forskrift om dokumentasjon av byggevarer, anvendelse av CE-merking og byggesaksforskriften (SAK10) har vært viktige og åpnet for grønn vekst i markedet.

En utfordring for byggherrene er boligprosjekter som selges etter bustadoppføringslova med kravene i lovverket og hva de plikter å levere sluttkunde. Å levere ombrukte byggevarer vil ha innvirkning på byggherres reklamasjons- og garantiansvar som gjelder i 5 år etter overtagelse av ny leilighet. Dersom man forutsetter tilstrekkelig kvalitet på ombrukte byggevarer vil det fortsatt være en utfordring med tilstrekkelig tilgjengelighet ved økt volum av byggevarer som følge av forbrukers medbestemmelsesrett ved tilvalg og endringer. På dette punktet er ikke lovverket tilpasset dagens situasjon. Bergen Næringsråd mener at regjeringen må se på tilpasninger i bustadoppføringslova for å tilgjengeliggjøre for ombruk av byggematerialer.

Innkjøpsmakten til kommuner og fylkeskommuner

Offentlig sektor er en stor og viktig innkjøper med stor påvirkningskraft næringslivets ytelser og leveranser. Våre medlemmer opplever meget store ulikheter, og ulike løsninger, blant hva som vektlegges i anbud. Enkelte store offentlige anbud går også ut uten vektlegging av bærekraft. Ved kun å avgjøre innkjøp ut ifra inngitt pris, vil man få gårsdagens løsninger og CO2-avtrykk. Ved å vektlegge klima og miljø i alle forespørsler, vil man få flere utslippsvennlige løsninger og bidra til et raskere grønt skifte i næringslivet ved å premiere de som satser grønt. I mange tilfeller brukes ikke nullutslipp og miljøvennlige produkter som tildelingskriterier. Dette er svært problematisk for bedrifter som har gjort store investeringer i nullutslippsteknologi for å bidra til klimakutt. Bergen Næringsråd mener det må bli igangsatt kompetansehevende tiltak om grønne innkjøp i innkjøpsavdelingene i offentlig sektor, og at klima og miljøhensyn bør gjøres obligatorisk i alle offentlige anskaffelser dersom ikke tungtveiende årsaker tilsier annet.

Avgift på avfallsforbrenning

Bergen Næringsråd mener avgift på avfallsforbrenning for næringsaktørene er en avgift som er lagt på feil sted til feil tid. Løsningen på problemet i sirkulærøkonomien kan påvirkes i designfasen av produsent. En avgift på restavfall fra næringslivet vil ramme avfall som per i dag ikke kan leveres til noen annen behandling. Det er ikke hensiktsmessig å viderefakturere avgiften til næringsaktørene da de kan levere restavfallet til en lavere pris i Sverige, og føre til karbonlekkasje. Når avgiften

kommer samtidig med at forbrenningsanleggene utreder muligheten for karbonfangst, og skal betale mye for å få det på plass, blir det urimelig tyngende å betale denne avgiften i tillegg.

Muligheter for fosfor-eksport fra fiskeslam

Fiskeslam er et avfallsprodukt fra fiskeoppdrett bestående av fôr-rester og fiskeavføring. Utslipp av slam fra havbruk ble for 2019 estimert til bl.a. 14 000 tonn fosfor, som står på EUs liste over kritiske råvarer. Norge importerer 40 000 tonn fosfor årlig, hvor utvinning av fosfat etterlater et høyt klimaavtrykk. Gjeldende reguleringer er en barriere for bedre og mer lønnsom utnyttelse av fiskeslam. Det finnes skalerbare renseteknologier for å ta ut rene mineraler. Norge har en mulighet til å sette i gang resirkulering av fiskeslam, etablerer nye verdikjeder og markeder, og ta en posisjon i Europa med et stort potensial for eksport. Det betinger at fiskeslam kan få nye bruksområder.

Redusert MVA på brukte varer og reparasjonstjenester

Som skatteutvalgets rapport skriver reflekterer ikke prisen på de fleste varer de reelle kostnadene for miljøet og samfunnet ved produksjon, bruk og kast. Det er særlig eksterne kostnader i produksjonslandet som mangler en pris. En redusert sats vil øke konkurranseevnen for reparasjon og kjøp av brukte varer opp mot nye varer, og gi insentiv til gjenbruk fremfor kasting og anskaffelser av nye vare. Bergen Næringsråd mener regjeringen bør foreta en utredning av hvordan redusert merverdiavgiftssats for brukte varer kan utformes, og eventuelt avgrenses.

Produsentansvarsordning for tekstiler

Bergen Næringsråd støtter arbeidet med å utarbeide en produsentansvarsordning for tekstiler, og vil påpeke at et slikt produsentansvar bør følge avfallshierarkiet og sørge for at selskapene har ombruk, reparasjon og redesign som høyeste prioritering, deretter resirkulering og materialgjenvinning. Samtidig må en norsk produsentansvarsordning i stor grad bør se hen til EU-kommisjonens reviderte rammedirektiv om avfall som er meldt i andre kvartal 2023.

Matsvinn

450 000 tonn mat kastes hvert år. Det er uøkonomisk, dårlig miljøpolitikk og etisk problematisk. Myndighetene må løse opp rigide bestemmelser som både produsenter, servering og butikker forholder seg til, og opp om prosjekter som Matsentralene for overskuddsmat og Matsentral. Store mengder mat levert til norsk sokkel og skip utenfor det norske avgiftsområdet, men som levers av norske leverandører og er utgått på dato, må destrueres som følge av reglene for toll og mva. Det er ikke mulig for organisasjoner å motta dette, da de må betale toll og avgifter på maten. Regjeringen må se på løsninger for at denne maten kan benyttes videre i kretsløpet.

Sirkulær design i utdanning

Manglende kompetanse er kritisk barriere for å få til nødvendig omstilling til en sirkulær økonomi i alle sektorer i Norge. Sirkulærøkonomi må inn i flere undervisningsplaner. For å dekke kunnskaps og kompetanse-gapet er det behov for økt samarbeid mellom utdanning og næringsliv. Vi trenger nye måter å organisere utvikling av kunnskap og kompetanse gjennom å etablere samarbeid mellom næringsliv, utdanning og forskning å lukke kunnskapsgapet. Midler på kort og lengre sikt fra HK-DIR, på kort sikt, gjerne rigget som Covid-programmene.

Med vennlig hilsen

Monica Mæland

Administrerende direktør i Bergen Næringsråd